

2. Edukációs konferencia a BMC-ben

November 14-én délután a BMC adott otthont annak az edukációs konferenciának, amelyet a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (MSZZSZ) hívott össze. A konferencia két alap gondolata a fiatalság zenei neveléséhez kapcsolódott: az élőzenei koncertek szerepe az ifjúsági személyiség-fejlesztésben, illetve a szervezett koncertlátogatás problematikája vidéken és Budapesten.

FOTÓK: GACSÁDI ALBERT

AZ ELNÖKSÉG

A tanácskozási az EMMI Kultúráért-, illetve Köznevelésért Felelős Államtitkárságáról, az MMA-tól, az új nemzeti alaptanterv (NAT) kialakításán dolgozó munkacsoportból, a Filharmóniától, a Zeneakadémiáról éppúgy érkeztek képviselők, mint a szövetség tagszervezeteinek részéről. Így a konferencián valóban megszólalhatott minden érintett fél, hangot kaphatott minden vélemény, ami a kérdések kapcsán megfogalmazódott.

A beszélgetést **Kovács Géza**, az MSZZSZ elnöke moderálta. Köszöntőjében idézte Kodály Zoltánnak azt a gondolatát, ami a *Százéves terv* című, 1947-es írásában áll: „Jósolni nem tudunk, de ha a szaktanítás elve 1968-ra, száz évvel a népiskolai törvény születése után megvalósul az életben is: bizton remélhetjük, hogy mire 2000-et írunk, minden általános iskolát végzett gyermek folyékonyan olvastott. Nem nagy vívmány. De ez csak külső jele lesz annak, ami addigra bizonyosan kifejlődik, s ami akkor majd joggal viseli nevét: a magyar zenekultúrának.” Ez a morális inspiráció volt a felütése annak a közel három órás beszélgetésnek, amely a motóban meghatározott két témát igyekezett körbejárni.

A konferencia első felében öt meghí-

vott előadó foglalta össze 10-15 percen belül az általa tapasztaltakat, majd kerekasztal-beszélgetésre került sor.

Elsőként **Záborszky Kálmán**, a Zuglói Filharmónia képviselője kapta meg a szót. Egy rövid bejátszással szemléltette, milyenek azok a hangversenyek, amik az ő szervezésében zajlanak Zuglóban. Ezek az – ingyenes – hangversenyek hét éve tartanak a kerületben. A kezdeti ellenállást, amelyet a tanórak elmaradása okozott a pedagógusok körében, személyes beszélgetések során győzte le. Hangsúlyozta, hogy az első ilyen alkalom után

– és ezeknek az alkalmaknak zenei, irodalmi, akár tánc- vagy cirkuszművészeti vonatkozásai is vannak – maguk a „nem érdeklődő” diákok kérték, hogy legyen folytatás.

Hámori Máté, aki Óbudáról érkezett, egy hasonlóan jól működő gyakorlatról számolt be. Felvetette, hogy nagyobb hatással van a gyerekekre a méltó környezetben tartott előadás, ezért lehetőség szerint nem a tornatermekben kellene koncerteket adni, de a semminél még egy átmeneti megoldás is jobb. Véleménye szerint intenzívebb kapcsolatot kellene kiépíteni az okta-

ZÁBORSZKY KÁLMÁN ÉS SOLYMOSI TARI EMŐKE

HÁMORI MÁTÉ

VEREBÉLYI ÁKOS

FOTÓK: GACSÁDI ALBERT

tás szereplői és a zenekarok között, mert a jó szándék csak a pedagógusok – illetve a pedagógiai tárgyú döntést meghozók – segítségével lehetséges. Mélyebb élményt tud adni az a hangverseny, amire felkészítik a diákokat, és amiről utána is beszélgetnek, mint egy olyan, aminek értelmezését és befogadását a gyerekekre bízzák.

Hollerung Gábor szomorúbb gyakorlati tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal: a koncerteket sokszor nem azok hallgatják, akiknek kellene, akiknek igazán szólnak. Véleménye szerint a mai gimnazisták jelentős része elveszett a zene számára; a közhangulatból nagyon hiányzik a motiváció, a zenei tevékenységek, például kóruséneklés elfogadása. A ma működő

énektanítás egyre kevésbé alkalmas élményközvetítésre. A tanárok között kevés a szakképzett, vagy ha van is, a véleményét nem fogadják el, kezdeményezéseit nem segítik. Nem pusztán hozzárendelt anyagiakra lenne szükség, hanem arra: az irányító testület koordinálja a zenével kapcsolatos szándékokat, kezdeményezéseket, teremtsen intézményes feltételeket.

Negyedszer **Lukáczházi Győző** szólt fel, aki BonBon Matiné sorozatával a gyakorlatban is rengeteget tett azért, hogy zene-közelbe vigye a fiatalságot. Ő azt a gondolatot hangsúlyozta, hogy a rendszeres élmény a dolgok kulcsa, egy-egy alkalom nem változtat a gondolkodásmódon, a zene megítélésén. Szegeden módszeresen egymásra épülnek a gyermekeknek szóló zenés események: az ovisok betekintő-, hangszer-próbálgató élményétől az első mesekoncerten át, majd a szülő-gyermek párosoknak szóló koncertek után az iskolások is megkapják az egyórás koncertet délidőben, míg eljutnak arra a szintre, hogy egy teljes esti hangversenyt meg tudjanak hallgatni. Fontos, hogy motivált előadók játsszanak; azt is határozottan kijelentette, hogy 6-9 éves kor között dől el, milyen viszony lesz a gyerekeknek a zenével.

Az utolsó meghívott előadó **Lendvai György** volt, aki már a várandós édesanyák számára is koncertsorozatot

indított. Ezek a szülők újszülöttjeikkel is igényelték a komolyzenei koncertet, és a kicsit nagyobbak unoka-nagyszülő párosok számára összeállított programokat hallgathatnak náluk. Az ifjúsági koncerteket illetően: véleménye szerint egy gyerek nem lehet annak a kiszolgáltatottja, hogy a pedagógusnak van-e kedve elvinni őt hangversenyre; ezeknek a koncerteknek szervezeten és tanítási időben kell zajlania. Még így is további kérdéseket vet fel a terembérlet, az esetleges kivonulás lebonyolítása, finanszírozása.

A beszámolókat követően a konferencia résztvevői kérdéseket tehetek fel, véleményt alkothattak az elhangzottakról. Elsőként **Verebélyi Ákos**, a váci tankerület vezetője élt a hozzászólás lehetőségével. Ő pártolja és támogatja a hangversenyre járást, ám aggodalmát fejezte ki az iskolai tananyagot illetően; saját tapasztalatai a zenetanításban arra mutattak, hogy könnyebb a gyermekek által ismert anyagokon keresztül megszólítani őket. **Mogyorósi Attila**, a Közép-Pesti tankerület képviselője rámutatott, hogy amennyiben egy iskolai programon való részvétel kötelező, úgy nem lehet pénzt kérni az azon való részvételért. Ennek ellenére van lehetőség arra, hogy szervezeten és iskolai időben menjenek hangversenyre a gyerekek, a szakmai dologi keret terhére.

LUKÁCSHÁZI GYŐZŐ ÉS HOLLERUNG GÁBOR

FOTÓK: GACSÁDI ALBERT

Dr. Váradi Judit, a Debreceni Egyetem docense érdekes gondolato-
kat fűzött az elhangzottakhoz: az ő
működési területén pontosan akkor
kezdődtek az ifjúsági hangversenyek,
amikor a lecsökkentett énekóra-szám
miatt a pedagógusok kétségbeesetten
fordultak hozzá segítségért. Keresték,
hogyan tudnának több időt tölteni ze-
nével a növendékeik, és a megoldás
egyik útja volt, hogy látogassanak
koncerteket. A térséget mára behálóz-
zák az ifjúsági hangversenyek, ám
koncertpedagógiai szakemberként
olyan dolgokkal is szembesül, amikkel
a zenekarok esetleg nem találkoznak:
egy nemrég készült felmérés alapján a
nyugat-európai gyermekek körében a
komolyzene kedvelési aránya mindösze
3%. Akik a nehézségek ellenére
hangversenyre hordják a gyerekeket,
azoknak egy része arra panaszodik,
hogy a programok összeállításakor
nem veszik figyelembe az életkori sajá-
tosságokat. Sajnálatos tény, hogy keve-
sen értelmzik helyesen a 2012-es
NAT-ban megfogalmazott ajánlást: az
ének-zenei oktatás része a koncertpe-
dagógia, vagyis az élőzenei élmény.
Dr. Váradi Judit összefoglalójában
hangsúlyozta, hogy alulról is, felülről
is építeni kell ezt a gyakorlatot, mert
máshogy nem találkoznak az igények
a lehetőségekkel.

Erre reagálva **Szamosi Szabolcs** vet-
te át a szót, aki a Filharmónia Magyar-
ország képviselőjében ismertette az ál-
tala irányított szervezet eredményét.
Elmondta, hogy kétszáz településen

körülbelül 1000 hangversenyt szervez-
tek összesen mintegy 300 000 gyerek
számára (a honlapjukon: 250 000 isko-
lás korú gyerek számára, a szerk.), de
országos szinten nagyok az eltérések.
Kisebb település kicsi hangversenyter-
mében kisebb a koncertezési hajlandó-
ság, mint nagyobb, jelentősebb helyszí-
neken. Költségvetésük szerint 50 000
forintot fordíthatnak egy hangverseny
költségeire, ami ismerve a szimfonikus
zenekarok mozgatásának, vagy egyál-
talan: szerepeltetésének költségeit, a le-
hetőségeik végső határára sodorta őket.
Nem tudják kigazdálkodni a jó mode-
rátorok szerepeltetésének díját, ami a
minőség rovására megy.

Szervesen kapcsolódott ehhez **Farkas
Pálnak**, a Regionális Zenekarok Szö-
vetsége elnökének hozzászólása: Nóg-
rád megyében már nem tudták finan-
szírozni a filharmóniai koncerteket,
komoly gond van a megvalósítással,

amit az is nehezít, hogy az egyes ze-
nekarok konkurenciát jelentenek egymás
számára. Elengedhetetlen a szervezett-
ség, az intézményes háttér, az irányítás,
különben azok a kísérletek is kudarcba
fulladnak, amik még működhetnének,
eredményre vezethetnének.

Az MMA-t képviselő **dr. Solymosi
Tari Emőke** a minőséget, a magas ní-
vót emelte ki a szempontok közül: a
zuglói összművészeti élmény a kive-
tített tudnivalókkal, a képekkel, han-
gokkal, versekkel, tánccal olyan
komplex élményt nyújt, amit az élet-
kori sajátosságok figyelembevételével
alakítanak ki alkalomról alkalomra.
Lendvai György gondolatát folytatva
kijelentette, hogy a szülők hajlandósá-
gán sem múlhat, részese-e a gyermek
ilyen élményben. Meg kell teremteni a
feltételeit annak, hogy évente több-
ször, szervezeten menjen hangver-
senyre az összes diák.

FEKETE GYULA ÉS IGRIC GYÖRGY

FOTÓK: GACSÁDI ALBERT

MOGORÓSI ATTILA

CSONKA ANDRÁS ÉS SZAMOSI SZABOLCS

Maróti Emese, aki dr. Csépe Valéria miniszteri biztos képviselésében érkezett, köszönetét fejezte ki a megszólalóknak, mert véleménye szerint az új nemzeti alaptanterv pontosan ilyen célok mentén készül: élményszerű tudást akarnak adni a gyerekeknek a lehető legkorábban. Ha közös a szándék, akkor már csak a közös platformot kell megtalálni, amihez az MSZSZSZ segítségét kérte, illetve arról érdeklődött, az egész ország lefedhető-e a zenekarok tevékenységével.

Kovács Géza és **Popa Péter** biztosította őt arról, hogy mind a titkárságon keresztül, mind a honlapról minden pedagógus vagy oktatási döntéshozó információkat kaphat a tevékenységükről, mely az egész országra kiterjed. A zenekarok érdekei is azt kívánják a jövő közönségének megteremtése végett, hogy szoros együttműködés alakuljon ki közöttük. **Szamosi Szabolcs** közbevetette, hogy pillanatnyilag a kulturális alapellátásban az egyetlen erre alkalmas szervezet a Filharmónia, ám a forrásai a megvalósításhoz nem elégségesek, így nem tudnak kellő színvonalon működni. Néhány rövidebb hozzászólás utalt arra, hogy az iskolák igényét lenne jó a meglévő tartalom mögé tenni, mert nem épült be a gyakorlatba a koncertlátogatás. Szükség lenne ennek bővebb kifejtésére az új NAT-ban (dr. Váradi Judit); illetve: nincs a feladatok mellé elégséges eszköz rendelkezve. Nem egy

karmesternek kellene győzködnie az iskolaigazgatót az ügy fontosságáról, hanem a vezetésnek kellene válaszokat adnia a felmerülő kérdésekre, annál is inkább, mert a mai gyakorlatból a nonverbális kommunikáció képzése teljesen hiányzik (Hollerung Gábor).

A tanácskozás utolsó felszólalója az EMMI-t képviselő **Lebanov József** volt, aki az oktatásirányítás szemszögéből mérlegelte a hallottakat. Biztosította a konferencia résztvevőit arról, hogy alapvetően egyetért a nézeteikkel. Nem titkolta, hogy sok olyan impulzus éri a vezetést, ami jól alátámasztott érdekeken nyugszik, legyen szó arról, miért nincs mindennapi matematika-oktatás, vagy miért hiányzik Vajda János a hetedikes magyar tananyagból. Minden ilyen igényt nyilván nem lehet kielégíteni, de a művészetek transzfer hatása miatt a konferencián megfogalmazott gondolatok valóban fontosak. Az új NAT eleme lesz az élményalapú oktatás, ám Lebanov József véleménye szerint döntéshozói szinten nem biztos, hogy kellően felismerik a zenekari koncertek jelentőségét. Abban viszont mindenképp tudnának segíteni a zenekaroknak, hogy a szövetségtől származó információkat eljuttatják az iskolákba.

A tanácskozás összességében jó hangulatban folyt, a jelenlévő szakemberek mindannyian a saját területük odaadó, agilis, jelentős személyiségei. A felmerülő gondolatok csak a kezdé-

tét jelentik annak a megújulási folyamatnak, ami most elindulhat – ha sikerül azt jó helyen és jó időben kommunikálni, hogy a koncertlátogatás problémaköre nem egyezik meg azzal, hogy lesz-e sakk-szakkör az iskolában. Ide kívánczok a mottóul használt Freund Tamás-idezet: „Az intenzív érzelmek mélyen égetik be az információkat. Érzelemgazdagságot csak kaptikus élményekkel lehet elérni. Kaptikus élményeket pedig csak a művészet oktatása és a művészetekkel való szoros kapcsolat eredményezhet.” További gondolkodásra ad okot, hogy a felszólalásokból úgy tűnt, nem teljesen tisztázott a Filharmónia Magyarország jelenlegi szerepe. Miért a zenekarok szerveznek ifjúsági hangversenyeket, ha létezik egy olyan szervezet, amelyet erre a célra alapítottak meg? Illetve: amennyiben valóban 50 000 forint költséggel szervezhetnek hangversenyeket, akkor mégis milyen koncerteket hallhatnak azok a gyerekek, akik ilyen szervezésben jutnak élményhez? Ezek minden bizonnyal szólókoncertek, így a nagyzenekari hangzással a diákok valószínűleg nem találkozhatnak. Akkor viszont hol van a helye a vezetés, az oktatásirányítás szerint a zenekaroknak az ifjúsági koncertek palettáján? – ezzel a kérdéssel máris eljutottunk oda, ahol a konferencia kezdődött. Válasz még nincs.

Mechler Anna